

Nr 19

BERÄTTELSE
ÖVER
FÖRENINGENS VERKSAMHET
OCH
EKONOMISKA FÖRVALTNING
ÅR 1952

TILL BEHANDLING VID SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGENS
ORDINARIE STÄMMA DEN 26 MARS 1953

SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGENS HANDLINGAR Nr 359

Föreningens verksamhet

Utvecklingstendenser inom Svenska Teknologföreningen och andra sammanslutningar av högskoleingenjörer.

Svenska Teknologföreningens ordförande, direktör Hugo Edström, och verkställande direktör, civilingenjör Oskar Åkerman.

I Svenska Teknologföreningen, i andra riksomslutande ideella ingenjörorganisationer och i de många lokala ingenjörföreningarna har teknikens män i vårt land sedan gammalt samlats för att diskutera sina problem och utbyta erfarenheter på det tekniska området. Vakna och starkt aktiva har dessa organisationer betytt mycket för landets ingenjörer, för den tekniska utvecklingen och härigenom också för samhället i dess helhet.

I föreningsarbetet har ingenjörernas individualistiska särdrag varit en i huvudsak positiv tillgång. Rika schatteringar i åsikter och uppfattningar har givit ställda problem en mångsidig belysning, som möjliggjort riktiga lösningar. Teknologföreningens expansion och den allt livligare upplysnings- och kursverksamheten vittnar emellertid gott om att även utpräglade individualister framför allt i utbildningssyfte kan finna och nyttja kollektiva former som passar deras kynne och särart.

Intresseorganisationernas tillkomst.

Senare än hos flertalet andra samhällsgrupper har ingenjörerna insett behovet av att i en alltmer organiserad omvärld genom kollektiva åtgärder värna sina egna intressen. Endast motvilligt och under tryck har individualisterna förmåtts söka upp varandra för att slå vakt om sina ekonomiska intressen och hävda sin ställning i samhället. Utvecklingen har gjort detta till en nödvändighet och de nu befintliga riksförbunden för högskoleingenjörer av olika fack är på stark frammarsch.

Den intresseverksamhet som under de yttre omständigheternas tryck vuxit fram på ingenjörshåll i riksförbund och yngre föreningar under de sista två decennierna är inte att förväxla med den från början ganska enkelspåriga lönestegringsverksamhet som återfinns i de klassiska fackföreningarna. Det kan göras gällande att högskoleingenjörernas intresseorganisationer framtvings som ett försvar mot den nivellering som med allt större skärpa trängt på i Sverige och som leder till en standardför-

sämring för hela vårt folk. Detta försvar måste få sakliga och sunda grundvalar att vila på. Dit hör bl. a. att de högskoleutbildade ingenjörerna får skäligen vederlag för sitt arbete.

Intresse- och ren ideell verksamhet sammanhänger emellertid så intimt med varandra att det icke är möjligt att skilja dem åt. De spontant och under tryck tillkomna intresseorganisationerna, som vuxit fram ledda av entusiastiska unga arbetskrafter, har i betydande grad trängt in på arbetsområden där Teknologföreningen sedan årtionden är verksam. Denna delvis parallella utveckling har skapat onödigt dubbelarbete och fört organisationerna in i ett icke önskvärt inbördes konkurrensläge. Inom vida kretsar har detta befunnits ogynnsamt, och tanken på att söka en lösning på de växande problemen har vunnit allt större anslutning.

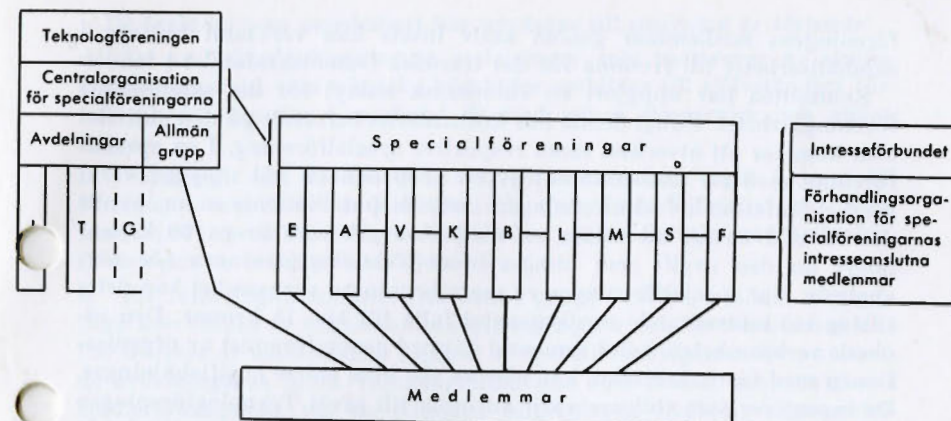
Samarbetskommittén och dess förslag.

På inbjudan av Svenska Teknologföreningen tillsattes i februari 1951 en samarbetskommitté för att utreda frågekomplexet och eventuellt föreslå åtgärder. Kommittén har bestått av representanter för Svenska Teknologföreningen, Svenska Arkitekters Riksförbund, Svenska Väg- och vattenbyggares Riksförbund, Sveriges Högskoleutbildade Elektroingenjörers Riksförbund, Sveriges Lantmätareförening, Sveriges Mekanisters Riksförbund, Yngre Kemiingenjörers Förening och Yngre Bergsingenjörers Förening. Ordförande har varit professor Erik Rudberg.

Redan efter de inledande diskussionerna i kommittén stod det klart att det skulle vara mycket svårt att uppdraga gränser mellan resp. organisationers arbetsområden. Att hänskjuta intressefrågorna till riksförbunden och de ideella till Svenska Teknologföreningen visade sig vara en icke framkomlig väg. Definitionen av intressefrågor resp. ideella frågor är synnerligen intrikat, eftersom ett stort antal kan hänföras till båda grupperna. Kommittén valde därför att gå en helt annan väg, nämligen att söka skapa en samordning för att undanröja svårigheterna. I ledningen inom Teknologföreningen anser man i princip att föreningen icke skall befatta sig med löne- och anställningsfrågor. Kommittén har beaktat detta och anser sig ha tillgodosett denna förutsättning i det organisationsförslag, som tillkommit efter nära två års arbete. Förslaget kan sammanfattas i följande, se fig.:

1. Svenska Teknologföreningens avdelningar och de häremot svarande intresseföreningarna sammanföras i självständiga specialföreningar för yrkesutövare inom de fack som motsvaras av studieriktningarna vid våra tekniska högskolor.

Övriga avdelningar i Teknologföreningen, som saknar sådan motsvarighet, kommer vid sidan av specialföreningarna att kvarstå i sin nuvarande form som avdelningar av Teknologföreningen.

Organisationsplan för Teknologföreningen, intresseförbundet och specialföreningarna.

2. Med medlemskap i specialförening följer ledamotskap i Teknologföreningen. Sådant ledamotskap kan även vinnas direkt i Teknologföreningen genom en allmän grupp.
3. Specialföreningarna är anslutna till Teknologföreningen, som handlägger sådana frågor som är gemensamma för specialföreningarna och avdelningarna.
4. Specialföreningarnas medlemmar anslutas efter egen önskan individuellt till ett centralt intresseförbund, vars främsta uppgift är att driva ett för specialföreningarnas intresseanslutna medlemmar gemensamt förhandlingskansli. Inom detta kansli handlägges löneförhandlingsfrågor samt löne- och anställningsfrågor av allmän karaktär.

Vad innebär förslaget?

Som av det sagda framgår skall specialföreningarna bli aktiva, självständiga, riksomfattande organ. Allteftersom medlemsantalet inom Teknologföreningens avdelningar växt har det blivit svårare att med enbart frivilliga krafter driva en aktiv verksamhet. Erfarenheterna visar att ett avlönat, fackligt sakkunnigt, fast sekretariat väsentligt vidgar möjligheterna att i en sjudande tekniskt expansiv tid bereda medlemmarna möjlighet att följa utvecklingen på det egna fackområdet. Men inte nog därmed: i specialföreningarna skall den riksomfattande kurs- och utbildningsverksamheten kombineras med ett långsiktigt arbete syftande till att stärka de högskoleutbildade ingenjörernas ställning i samhället, fastställa tekniska kompetenskrav, utreda i undervisnings- och förvaltningsfrågor m. m. Ett som synes rikt, ständigt expanderande arbetsfält där

föreningens medlemmar genom aktiv insats kan verksamt bidra i samhällsarbetet till fromma för det tekniska framåtskridandet i landet.

Kommittén har uppgjort en ekonomisk kalkyl för det samordnade föreningsarbetet. Enligt denna blir kostnaderna beroende på den aktivitet som kommer att utvecklas inom respektive specialförening. I en specialförening med ett medlemsantal av ca 1800 och en väl utbyggd verksamhet omfattande fackutredningar, statistik, publikationer m. m., skulle det bli nödvändigt att uttaga en medlemsavgift som är ca 60 kronor högre än den avgift som uttages inom Teknologföreningen för närvarande. Har specialföreningen en mera begränsad verksamhet kan detta tillägg vid motsvarande medlemsantal falla till 10—15 kronor. Den ökade verksamheten, och i samband därmed genomförandet av organisationen med fast sekretariat, kan således ske utan större avgiftshöjningar. De ingenjörer som tidigare varit anslutna till såväl Teknologföreningen som riksförbunden erhåller en avsevärd sänkning av sina sammanlagda avgifter. De avgifter specialföreningarnas intresseanslutna medlemmar har att betala för förhandlingskansliets verksamhet ligger givetvis helt utanför denna kalkyl.

Medlemsavgifterna bestämmas av varje specialförening för sig, varvid grundbeloppet för medlemmarnas avgift till Teknologföreningen inräknas. Då specialföreningarna utövar en rikare lokal verksamhet i Stockholm har förutsatts, som hittills varit brukligt inom Teknologföreningen, att stockholmsmedlemmarna härför erlägger en särskild tilläggsavgift. Det kan även anses rättvist att medlemmar i pensionsåldern erlägger en lägre avgift.

Aktuella åtgärder inom Teknologföreningen.

Redan innan samarbetskommittén tillsattes för nära två år sedan har utvecklingstendenserna och i sammanhang därmed organisationen av Teknologföreningen varit föremål för många diskussioner inom Teknologföreningens styrelse. På grund av den alltmer fortgående specialiseringen har det egentliga arbetet kommit att förläggas till de nuvarande avdelningarna, och själva Teknologföreningens arbete inskränkts till att omfatta endast de för avdelningarna gemensamma frågorna.

Det är därför naturligt att vi på nytt med intresse tar upp frågan om hur vår förening skall vara organiserad för att på bästa sätt motsvara såväl medlemmarnas önskemål som andra krav vilka kan ställas på den. Genom kommitténs utredning har klarhet vunnits om de former under vilka samgående med intresseföreningarna kan vinnas. Vår förening bör nu förbereda och genomföra sådana förändringar i sin nuvarande organisation som bidrar till en aktivisering av verksamheten och ett stärkande av föreningen. Sådana åtgärder kan vidtagas utan att försvåra ett eventuellt senare samgående med intresseorganisationerna.

De åtgärder som omedelbart bör upptagas till prövning är följande:

- a. De av Teknologföreningens avdelningar som motsvaras av studieriktningarna vid våra tekniska högskolor ombildas till självständiga föreningar och beredas i samband därmed större ekonomisk och annan frihet.
- b. Samtidigt som Teknologföreningens medlemmar ingår i dessa till föreningar ombildade avdelningar allt efter facktillhörighet blir medlemskapet i specialföreningen det primära och medlemskapet i Teknologföreningen en obligatorisk följd därav.
- c. En Teknologföreningens »Allmänna grupp» bildas, i vilken medlemskap kan vinnas av högskoleutbildade ingenjörer och likställda, som icke har intresse av medlemskap i någon av specialföreningarna. De nuvarande avdelningarna inom Teknologföreningen som saknar motsvarighet i studieriktningarna vid de tekniska högskolorna kvarstår som avdelningar inom Teknologföreningen.
- d. Den individuella rösträtten vid stämma, som nu tillkommer varje föreningsledamot vid val av styrelse och vid beslut i övriga föreningsangelägenheter, utbytes mot ett röstförfarande genom stämмоombud, varvid dessa ombud utses av specialföreningarna i förhållande till deras medlemsantal.
- e. Teknologföreningens styrelse ombildas så att den får en enklare och smidigare sammansättning motsvarande dess ändrade arbetsuppgifter.

Genom en dylik omorganisation öppnar Teknologföreningen även vägen för samarbete med de olika intresseföreningarna. Redan vid kommitténs tillsättande klargjordes, som nämnts, från Teknologföreningens sida att denna icke önskade befatta sig med löne- och anställningsfrågor. Dessa frågor skall också enligt kommitténs plan omhändertas av ett särskilt för ändamålet bildat ingenjörsförbund, till vilket ansluter sig de enskilda medlemmar inom de olika specialföreningarna som så önskar. I kommittébetänkandet har emellertid förutsatts att de olika specialföreningarnas styrelser även skall i viss utsträckning handlägga löne- och anställningsfrågor inom sin förening.

Till denna fråga måste Teknologföreningen och dess avdelningar taga ställning, innan intresseföreningarna inbjudas till samarbete. Lyckligast vore givetvis om dessa löne- och anställningsfrågor helt kunde hållas utanför specialförening och dess styrelse som sådana och skötas av en särskild nämnd inom specialföreningen, vald av de föreningsmedlemmar som är anslutna till intresseförbundet. Det är icke troligt att denna fråga kan lösas generellt, utan ställningstagande måste ske inom varje särskild förening med hänsyn till dess egenart och önskemål. De olika specialföreningarna måste i detta avseende beredas stor frihet i utformningen av sin inre organisation.

Genom det ovan sagda har vi velat bringa samarbetskommitténs förslag till allmän kännedom bland Teknologföreningens medlemmar samtidigt som vi velat väcka intresset för hithörande frågor och de planer på omorganisation, som tagits upp inom styrelsen, och som kanske kommer till behandling inom föreningen redan under våren 1953.

Den tidigare antydda vidgade aktiviteten inom Teknologföreningens till föreningar ombildade avdelningar medför en viss ökning av kostnaderna. En preliminärkalkyl har givit vid handen att om tre föreningar enar sig om en heltidsanställd sekreterare medlemskostnaderna skulle ökas med i allmänhet ca 20 kronor. Får en förening en avsevärt utökad aktivitet, så att den omhänderhar större utredningar, statistik m. m. och som följd därav måste hålla sig med ett eget kansli, kommer givetvis kostnaderna att stiga än mer.

Härvid bör också beaktas att redan den nu bedrivna verksamheten endast med svårighet har kunnat upprätthållas, då frivilliga krafter i allt mindre utsträckning står till förfogande. Hopade göromål och ökad arbetsintensitet på arbetsplatserna minskar utrymmet för frivilliga åtaganden, ett förhållande som satt tydliga spår i allt ideellt föreningsarbete. En omorganisation av Teknologföreningen är därför i och för sig nödvändig, om föreningen i fortsättningen på ett effektivt sätt skall kunna fylla sin uppgift som den ledande ingenjörsorganisationen i landet. (Artikel ur TT nr 48/1952)

Föreningens styrelse har vid tvenne på varandra följande sammanträden behandlat omorganisationskommitténs förslag. Vid det senare sammanträdet förelåg även ovan återgivna i TT nr 48/1952 publicerade artikel till styrelsens bedömning. Arbetsutskottet hade funnit, och styrelsen anslöt sig härtill, att kommitténs förslag syntes vara ett lämpligt utgångsmaterial för fortsatta undersökningar om möjligheten av samgående mellan föreningen och de olika intresseorganisationerna. Arbetsutskottet ville emellertid rikta styrelsens uppmärksamhet på att vid dessa frågor behandling Teknologföreningens egen ideellt betonade verksamhet och därmed sammanhängande frågor måtte beaktas så, att en aktivisering eftersträvas. Arbetsutskottet föreslog därför att ett principbeslut fattades att inom de olika till STF anslutna avdelningarna motsvarande studieriktningar vid våra tekniska högskolor undersökning göres om dessa lämpligen skall kunna ombildas till självständiga föreningar på sätt som angivits i den omnämnda artikeln. Samtidigt undersöks övriga där föreslagna åtgärder. Vidare skall undersökas om avdelningarna vid ombildningen till föreningar kan få en sådan form att anslutning från

olika intresseföreningar kan möjliggöras. Härvid skall kontakt mellan avdelningen och resp. intresseorganisation upptagas på ett tidigt stadium. För därmed sammanhängande frågor skall man försöka finna en lösning. Sedan avdelningarnas styrelser kommit fram till förslag i dessa frågor, behagade de anmäla detta till arbetsutskottet. För dessa förslags behandling tillsätter styrelsen en kommitté bestående av dess arbetsutskott och ordförandena i samtliga avdelningar, i den mån dessa icke tidigare är medlemmar i arbetsutskottet.

Så har nu frågan gått vidare till behandling inom avdelningarna. Under 1953 kan samplanerna väntas komma upp till diskussion vid vårstämman i mars och eventuellt till realbehandling inom föreningen under höstens lopp.

Teknisk Tidskrift

Under större delen av sin tillvaro har Teknisk Tidskrift varit både ett allmänt orienterande tekniskt organ och ett dokumentationsorgan för de fack som är representerade i Svenska Teknologföreningen. I den mån som nya specialtidskrifter har vuxit upp har dessa övertagit publiceringen av det speciellt fackmässiga innehållet, så att det till slut endast är för några enstaka fack som Teknisk Tidskrift har varit den enda publiceringsmöjligheten för fackuppsatser.

Detta dilemma har man 1944 sökt lösa genom att klart ange Teknisk Tidskrift som ett polytekniskt organ. Dess uppgift skall snarast vara, för att ta ett exempel, att orientera mekaniker om de senaste rönen inom byggnadstekniken än att lära byggare de mest avancerade och speciella rönen inom deras eget fack.

I den mån som denna fackpublicering för fackmän icke kunde övertas av specialtidskrifter skapades skriftserien »Tekniska Skrifter», i vilken vid 1952 års slut hade publicerats 50 skrifter. Efterfrågan på publicering i denna serie har på senaste åren starkt avtagit, vilket tyder på att detta publiceringsbehov täcks på annat och kanske riktigare sätt.

Majoriteten av föreningens medlemmar tycks emellertid vara ganska nöjd med Teknisk Tidskrifts nuvarande orientering, ett förhållande som har bekräftats vid ett flertal undersökningar av olika slag, som har företagits bland tidskriftens läsekrets. Skulle man av de många kommentarerna dra någon slutsats vore det närmast att det finns en avsevärd del av läsarna som fortfarande anser att tidskriften är för svårtillgänglig.

Två objektiva mått på vad onläggningen har betytt finns emellertid. Det ena är att antalet prenumeranter utaför föreningens krets i det närmaste har fördubblats. Det andra är att tidskriften erhållit avsevärt ökade annonsintäkter.

Vad redaktionen nu närmast önskar sig för tidskriften är att den kunde göras mera aktuell. Detta kräver emellertid avsevärt ökade personella resurser inom redaktionen, och en snabbare tryckning. Vidare borde tidskriften kanske ha ett mera utpräglat ansikte, genom att en viss del av dess innehåll blev mera personligt och individuellt skrivet. Försök har gjorts i den riktningen bl. a. i form av ledare.

Redaktionen vill fortsätta på den polytekniska vägen. Tidskriften skall vara ett organ för allmän teknisk orientering på ett högt plan och ett språkrör för de kunniga ansvarskännande ingenjörer som i Teknologföreningen har sin naturliga hemvist.

Kursverksamheten

Som en naturlig konsekvens av det allt starkare intresse för vidareutbildning som nu växer fram inom industri och näringsliv har föreningen under året sökt ge verksamheten en fastare inriktning och en målmedveten planering på lång sikt. Mer kunnande inom yrket blir i de tider som kommer ett i högre grad än tidigare angeläget intresse, gemensamt både för den anställde och företagets ledning. Målet är att inom STF skapa ett forum för ingenjörernas vidareutbildning på ett vederhäftigt plan genom att på ett riktigt sätt taga vara på föreningens möjligheter. Verksamhetens organisation har förstärkts med ett kursråd, sammansatt av representanter från föreningens samtliga avdelningar. Rådet avses att fungera som ett dubbelsidigt kontaktorgan mellan kursledaren och den sakkunskap på skilda tekniska områden som finns representerad i avdelningarna.

Under året har för första gången kurser anordnats utanför Stockholm, nämligen två kurser i Göteborg samt internatkursen i industriplanering, som ägde rum på Getå Turisthotell. Det är föreningens förhoppning att den väg som här slagits in på, skall kunna följas i fortsättningen med större omfattning och därigenom bättre än tidigare kunna tillgodose medlemmarnas intresse ute i landet.

Olika metoder har även prövats för att öka effektiviteten i kunskapsmeddelelsen vid kurserna. Den klassiska föreläsningsformen kan moderniseras på åtskilliga sätt, t. ex. genom cases, rôleplaying, estradsamtal etc. Vid kursen i industriplanering framställdes sålunda stora delar av ämnet i form av spel, ett pedagogiskt skådespel med handlingen hämtad från ett i verkligheten utfört industriprojekt.

I fråga om kompendier i samband med kurser har tidigare erfarenheter varit mycket ogynnsamma. Med nuvarande framställningskostnader och de relativt små upplagor det kan bli fråga om blir ett kompendium av det utförande som tidigare var brukligt oproportionerligt

dyrt. En ytterligare nackdel har varit att ett sådant kompendium ofta ej kunnat färdigställas förrän något år efter kursen. En avgjort bättre ordning, som prövats vid årets kurser, är att iordningställa sammandrag av föreläsningarna inklusive de tabeller, bilder o. s. v. som visas i anslutning därtill. Om utförandet ej göres så pretentiöst som vid ett kompendium kan detta text- och bildmaterial tillställas deltagarna redan vid kursens början.

Det är kursledningens förvissning att verksamheten på den inslagna vägen skall kunna fylla föreningens högt ställda anspråk. Uppskattningen ute i industrin är påtaglig, varför kursledningen kommer att nedlägga all möda och omsorg på att upprätthålla den höga kvalitén på de kurser som i dess regi och i föreningens namn anordnas.